

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

ปรากฏการณ์ทางวากยสัมพันธ์ซึ่งมีลักษณะเด่นปรากฏการณ์หนึ่งในภาษาไทยคือการที่กริยาสามารถปรากฏเรียงกันได้โดยไม่มีคำใดๆ มาคั่นกลาง นอกจากคำนามซึ่งทำหน้าที่กรรม ปรากฏการณ์กริยาเรียงนี้มีอยู่แพร่หลายในภาษาไทย และในภาษาบางภาษาเช่น ภาษากานา (Akan) (Boadi 1968 ; Schachter 1974) ภาษาอิว (Ewe) (Ansre 1966) ภาษาโยโรบา (Yuroba) (Awobuluyi 1973 ; Foley and Valin 1984) ภาษาครีโอล (Williams 1971 ; Sebba 1987) และภาษาในแถบทวีปเอเชีย เช่น ภาษาจีน (Li and Thompson 1973) ภาษากระเหรี่ยง (Matisoff 1973) ปรากฏการณ์กริยาเรียงนี้เป็นปรากฏการณ์ทางภาษาศาสตร์ที่มีผู้สนใจศึกษากันมาก เช่น นววรรณ พันธุเมธา (2510) ฉะอ้อน ทาระบุตร (2520) Filbeck (1975) Tasanee Sereechareonsatit (1984) Kingkarn Thepkanjana (1985) Iwazaki (2532) Supriya Wilawan (1992) เป็นต้น ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาคุณสมบัติแง่หนึ่งของหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทยซึ่งมีนักภาษาศาสตร์ในอดีตได้ให้ความสนใจวิเคราะห์กันเป็นจำนวนมาก แต่ยังมีความเห็นและผลสรุปไม่สอดคล้องกัน คุณสมบัติที่กล่าวถึงนี้คือความเป็นประโยค (clausehood) ของหน่วยสร้างกริยาเรียง ข้อถกเถียงที่สำคัญในงานวิจัยในอดีต คือ กริยาที่ไม่ใช่คำกริยาคำแรก (non-initial verb) ในหน่วยสร้างกริยาเรียงมีสถานภาพเป็นประโยคที่แยกออกมาต่างหาก หรือเป็นเพียงส่วนหนึ่ง

ของประโยคใหญ่ซึ่งประกอบด้วยกริยาวลีที่มีโครงสร้างซับซ้อน (complex verb phrase) ผลสรุปที่ได้จากงานวิจัยเรื่องกริยาเรียงในภาษาต่าง ๆ เท่าที่มีมานั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ นักภาษาศาสตร์กลุ่มแรกเสนอความเห็นว่าการสร้างกริยาเรียงเป็นโครงสร้างพหุประโยค (multi-clausal structure) กล่าวคือ หน่วยสร้างกริยาเรียงจะมีโครงสร้างที่ประกอบด้วยประโยคเดี่ยวมากกว่าหนึ่งประโยคขึ้นไปอยู่ร่วมกันด้วยคำเชื่อมต่าง ๆ เช่น และ หรือ เพื่อ เป็นต้น ส่วนนักภาษาศาสตร์อีกกลุ่มหนึ่งเสนอความเห็นว่าการสร้างกริยาเรียงเป็นโครงสร้างที่ประกอบด้วยประโยคเดี่ยวหนึ่งประโยค ซึ่งก็คือประโยคที่มีกริยาซับซ้อน และอาจมีหรือไม่มีประธานหรือกรรมก็ได้ โครงสร้างกริยาเรียงตามความคิดเห็นนี้จะ เป็นโครงสร้างเอกประโยค (mono-clausal structure)

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ความเป็นประโยคของหน่วยสร้างกริยาเรียงโดยพิจารณาจากคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทย

1.2 วัตถุประสงค์

1. ศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทย
2. วิเคราะห์ความเป็นประโยคของหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทย

1.3 สมมติฐานในการวิจัย

1. หน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทยมีความเป็นประโยค 2 แบบ คือ แบบเอกประโยค และพหุประโยค
2. หน่วยสร้างกริยาเรียงจัดเป็นเอกประโยค ถ้ากริยาวลีที่ปรากฏในหน่วยสร้างมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ คือ มีหน่วยประธานร่วมกัน

มีเวลาอ้างอิงถึงเดียวกัน มีการณ์ลักษณะเดียวกัน ไม่อนุญาตให้คำปฏิเสธปรากฏ
แทรกระหว่างคำกริยาในหน่วยสร้าง

3. หน่วยสร้างกริยาเรียงจัดเป็นพหูประโยคถ้ากริยาวลีที่ปรากฏ
ในหน่วยสร้างไม่มีคุณสมบัติทั้งสี่ประการดังกล่าวในข้อ 2

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาหน่วยสร้างกริยาเรียงซึ่งปรากฏใช้ใน
ภาษาไทยกรุงเทพฯสมัยปัจจุบัน นอกจากนั้น ขอบเขตของการวิจัยจะถูกจำกัด
โดยคำจำกัดความของคำศัพท์สำคัญที่ใช้ในงานชิ้นนี้ ซึ่งได้แก่ คำกริยา และ
หน่วยสร้างกริยาเรียง

1. คำกริยาในงานชิ้นนี้ คือคำที่สามารถปรากฏในกรอบประโยค
ซึ่งผู้วิจัยถือตาม สาลี ศรีเพ็ญ (Salee Sriphen 1982 : 18) ดังนี้

นาม คง _____ (นาม)

และ คำ ๆ นั้น ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. มีความสัมพันธ์กับคำนามที่นำหน้า โดย คำนามนั้นทำหน้าที่
เป็นประธานของประโยค
2. ทำให้เป็นปฏิเสธได้โดยการเติมคำปฏิเสธ "ไม่" ข้างหน้า
3. ทำให้เป็นคำนามได้โดยเติม การ- หรือ ความ-
4. แสดงการณ์ลักษณะได้ด้วยคำกริยานุเคราะห์ (modal)
5. ปรากฏเป็นคำกริยาในประโยคคำถามตอบรับ-ปฏิเสธ
6. ปรากฏในประโยคพื้นฐานได้

(Salee Sriphen 1982 : 19-22)

Salee Sriphen ได้ให้เหตุผลประกอบในการใช้ คง ใน
กรอบประโยคทดสอบความเป็นกริยา โดยได้กล่าวถึงข้อจำกัดของคำที่นักภาษา-
ศาสตร์คนอื่น ๆ ใช้เป็นเกณฑ์ทดสอบความเป็นคำกริยา ยกตัวอย่างเช่น คำบอก
การณ์ลักษณะสมบูรณ์ แล้ว หรือคำบอกการณ์ลักษณะกำลังดำเนินอยู่ กำลัง Salee

Sriphen กล่าวว่า คำทั้งสองมีข้อจำกัดทางความหมายในการปรากฏร่วมกับคำกริยาบางประเภท กล่าวคือ กำลัง จะไม่ปรากฏร่วมกับกริยาบอกสภาพ ยกตัวอย่างเช่น "ทราบ รู้ เต็ม เต็ม" และคำบอกการณั้ลักษณะสมบูรณ์ แล้ว ไม่ปรากฏร่วมกับคำที่มีสภาพอยู่ตัว (permanent state) เช่น "ปลอม เต็ม แท้ หักศอก" เป็นต้น ในขณะที่ คง จะไม่มีข้อจำกัดดังกล่าว

2. หน่วยสร้างกริยาเรียง ในงานวิจัยนี้ หมายถึง กลุ่มคำกริยา หรือกริยาวลี ตั้งแต่ 2 คำ หรือ 2 วลี ขึ้นไปปรากฏเรียงกันโดยไม่มีคำเชื่อมใด ๆ ปรากฏคั่นกลางระหว่างคำกริยานั้น ๆ ยกเว้นนามที่ทำหน้าที่เป็นกรรม การเรียงกันของคำกริยานี้ ต้องปรากฏอยู่ในช่วงการหยุดเดียวกัน (pause group) นั่นคือในภาษาพูดจะไม่มี การหยุดในระหว่างคำกริยาเหล่านั้น หน่วยสร้างกริยาเรียงที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาในงานชิ้นนี้มีขอบเขตจำกัดอยู่ที่ว่าต้องประกอบด้วยคำกริยาที่มีคุณสมบัติเฉพาะ กล่าวคือ ถ้าคำกริยาในหน่วยสร้างกริยาเรียง เกิดปรากฏเดี่ยวคำกริยาที่ปรากฏเดี่ยวนั้นต้องมีความหมายไม่แตกต่างจากที่ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียง ตัวอย่างเช่น เขา เดิน ไป เขา สว ออก ซักผ้า เสีย! คำกริยาตัวที่ 2 ในหน่วยสร้างกริยาเรียงทั้งสามนี้ คือ ไป ออก เสีย เป็นคำกริยาที่เมื่อปรากฏเดี่ยวแล้วจะมีความหมายต่างออกไปจากที่ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียง ประโยคทั้งสามจึงไม่อยู่ภายใต้ขอบเขตของการวิจัยชิ้นนี้ ในทางตรงกันข้าม ประโยคเขา เดิน ไป เขา วิ่ง เข้ามา กริยา ไป เข้า และ มา ในประโยคที่ยกมามีความหมายไม่ต่างจากคำกริยาที่ปรากฏเดี่ยว ประโยคทั้งสองจึงอยู่ภายใต้ขอบเขตของการวิจัย

จะเห็นได้ว่าคำจำกัดความของหน่วยสร้างกริยาเรียงตามที่ใช้ในงานชิ้นนี้มีขอบเขตค่อนข้างกว้าง ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยยึดแต่เพียงการปรากฏเรียงกันของคำกริยาเท่านั้น กล่าวคือ ในการเก็บข้อมูลหน่วยสร้างกริยาเรียงนั้น ผู้วิจัยยังมิได้ให้ความสนใจกับคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์หรืออรรถศาสตร์อื่น ๆ เลย (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในตอนที่ 2.1)

3. การเรียงกันของกริยาในงานวิจัยนี้จะไม่รวมถึงการเรียงกันของคำกริยาเพื่อสร้างคำใหม่ เช่น เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือ ส่งเสริม เป็นต้น ซึ่งการเรียงกันแบบนี้เป็นกระบวนการสร้างคำใหม่ที่เรียกว่า คำซ้อน คำผสม ความแตกต่างของคำกริยาที่มีการเรียงกันเพื่อสร้างคำใหม่กับหน่วยสร้างกริยาเรียง ก็คือ กริยาวลีที่เกิดจากการเรียงตัวเพื่อสร้างคำใหม่จะมีความหมายใหม่ ในขณะที่ในหน่วยสร้างกริยาเรียงกริยาแต่ละคำยังคงมีความหมายเดิม (lexical meaning) (ดูรายละเอียดใน เพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์ 2530)

4. ขอบเขตของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นหน่วยสร้างกริยาเรียงที่ปรากฏในปริจเฉทต่าง ๆ ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทปริจเฉทตาม Longacre (Longacre 1983 อ้างถึงใน เพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์ 2534) ออกเป็น 4 ประเภท ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ก. นิทานปริจเฉท (narrative discourse)

นิทานปริจเฉท เป็น ปริจเฉทที่ให้ความสำคัญกับตัวละคร และการเรียงลำดับเวลา เช่น นิทาน เรื่องสั้น นวนิยาย ข้อมูลหน่วยสร้างกริยาเรียงในนิทานปริจเฉท คือ

- กาญจนา นาคินทร์ 2531 จดหมายชายแดน สำนักพิมพ์บรรณกิจ กรุงเทพฯ
- รวมเรื่องสั้นแนวทดลอง 'ฝนหยดเดียว' 2535 สำนักพิมพ์ช่อปาริชาติ กรุงเทพฯ
- นันทนา วีระชน 2534 ดอกไม้กับความรัก บริษัทธรรมสาร จำกัด กรุงเทพฯ
- โปต้น 2532 แผลผีแผลน้อง สุวีริยาสาส์น กรุงเทพฯ

- ประภัสสร เสวิกุล 2532 ไพ สำนักพิมพ์ดอกหญ้า
จำกัด กรุงเทพฯ
- รัชณี จันทรังษี 2534 บนโลกสีเขียว สำนักพิมพ์
สามสี กรุงเทพฯ
- อาจินต์ ปัญจพรรค์ 2535 เมืองทองแดง
สำนักพิมพ์หมึกจีน กรุงเทพฯ

ข. ทศนะปริจเฉท (expository discourse)

ทศนะปริจเฉท หมายถึง ปริจเฉทที่เสนอเรื่องราวหรือ
เหตุการณ์ผ่านทศนะ หรือความคิดของผู้พูดหรือผู้เขียน ปริจเฉทประเภทนี้เรื่อง
ตัวละครและการเรียงลำดับเหตุการณ์ให้ต่อเนื่องกันจึงไม่ใช่เรื่องสำคัญ ทศนะ
ปริจเฉทที่ใช้เป็นข้อมูลในงานวิจัยนี้ คือ

- สืบ นาคะเสถียร 2534 'สัตว์ป่าใกล้สูญพันธุ์ของไทย'
สารคดีฉบับที่ 79 ปีที่ 9
- สมศรี กุศลนันทน์ 2533 สุขใจวัยชรา สำนักพิมพ์
แม่คำฝาง กรุงเทพฯ
- วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ 2533 'ประวัติศาสตร์ใน
ภาษาและภาษาในประวัติศาสตร์' เอกสารการประชุม
สัมมนาทางวิชาการ เรื่อง 'ภาษากับประวัติศาสตร์
และความเคลื่อนไหวในวิชาประวัติศาสตร์ไทย'
- อุดล วิเชียรเจริญ 1992 'ค่านิยมสังคมไทย'
Thailand Japan Symposium on Culture
and Japanese Language Teaching in the
Twenty-First Century

ค. ปฏิบัติปริจเฉท (procedural discourse)

ปฏิบัติปริจเฉท หมายถึง ปริจเฉทที่ไม่จำเป็นต้องมี
ตัวละคร แต่ต้องมีการเรียงลำดับเวลาของการปฏิบัติ หรือการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

เช่น คู่มือตำราอาหาร เป็นต้น ข้อมูลหน่วยสร้างกริยาเรียงที่ปรากฏในปฏิบัติ
ปริจเฉทในงานวิจัยนี้มาจาก

- คู่มือการใช้จักร Puff รุ่น 1470 CD. 2532
- เฉลิมพล ทัพข้าย 2531 การใช้ CU-Writer ศูนย์
คอมพิวเตอร์ กรุงเทพฯ
- อภินันท์ พณิชกุล 2532 พับผ้าเช็ดปากในโรงแรม
- เสาวลักษณ์ ยุติศรี 2531 การตัดเย็บเครื่องใช้ในบ้าน

ง. ปราศรัยปริจเฉท (hortatory discourse)

ปราศรัยปริจเฉท คือ ปริจเฉทซึ่งเป็นการถ่ายทอดความ
คิดจากคนหนึ่งถึงคน ตั้งนั้น ในปริจเฉทประเภทนี้ ตัวละครจึงเป็นเรื่องสำคัญ แต่
การเรียงลำดับเวลาไม่สำคัญ ปราศรัยปริจเฉทที่นำมาใช้เป็นข้อมูลในการ
ศึกษาคั้งนี้ คือ

- ปัญญานันทภิกขุ ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ วิธีทำความราบรื่นให้ชีวิต
- ประเวศ วะสี 2532 วิธีแก้เชิงสร้างสุข
- พระເເຕັຈ ທັດຕະຂີໂວ ໄມ່ປຣາກຸປ໌ທີ່ພິມພໍ່ ສອນສິ່ງອຳນວຍໃຫ້
ศิษย์ดี
- วิจิตร บุญยะโทตระ 2533 คู่มือเกษียณอายุ

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

1. ทบทวนวรรณกรรมโดยศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง
หน่วยสร้างกริยาเรียง และความหมายของ "ประโยค" ที่เสนอโดย
นักภาษาศาสตร์กลุ่มต่าง ๆ

2. การรวบรวมข้อมูล

การคัดเลือกเอกสารที่ใช้ในการเก็บข้อมูลหน่วยสร้างกริยา
เรียงในงานวิจัยคั้งนี้ ข้อมูลภาษาจะเก็บมาจากเอกสารซึ่งเป็นข้อความ
ต่อเนื่องจำนวนประมาณ 300,000 คำ ข้อความต่อเนื่องที่คัดเลือกมาเป็น

สิ่งพิมพ์ซึ่งได้รับการตีพิมพ์ในระหว่างปี พ.ศ. 2531 ถึงปี พ.ศ. 2535
ขั้นตอนในการคัดเลือกเอกสารมีดังนี้

ก. สรุปรายชื่อเอกสารที่ปรากฏตีพิมพ์ในระหว่างปี
2531 ถึง 2535 จากบัตรรายการหนังสือและวารสารในสถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และจัดแบ่งตามประเภทของปริจเฉท

ข. แบ่งเอกสารตามประเภทปริจเฉทเป็น 4 ประเภท คือ
นิทานปริจเฉท ทศนะปริจเฉท ปฏิบัติปริจเฉท และปราศรัยปริจเฉท โดย
จะเก็บหน่วยสร้างกริยาเรียงจากปริจเฉทประเภทนิทานปริจเฉท 70% และ
ปริจเฉทที่เหลือประเภทละ 10% ทั้งนี้เพราะจากการสำรวจลักษณะของข้อมูล
เบื้องต้น พบว่า หน่วยสร้างกริยาเรียงมีปรากฏในปริจเฉททุกประเภท แต่
ปริจเฉทที่พบว่ามีปรากฏของจำนวนหน่วยสร้างกริยาเรียงมากและหลาก-
หลายที่สุด คือ นิทานปริจเฉท

ค. จับสลากรายชื่อหนังสือ และวารสาร สำหรับวารสาร
จะมีการจับสลากชื่อบทความด้วย เอกสารที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้มี 19
เล่ม เป็นนิทานปริจเฉท 7 เล่ม และปริจเฉทประเภทอื่น ๆ อีกประเภทละ
4 เล่ม

รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลของหน่วยสร้างกริยาเรียงจาก
เอกสารดังกล่าว มีดังต่อไปนี้

1) นิทานปริจเฉท เก็บหน่วยสร้างกริยาเรียงจากข้อมูล
จำนวน 100 หน้าแรกของนวนิยาย 7 เรื่อง รวมจำนวนหน้าหนังสือที่ใช้ใน
การเก็บหน่วยสร้างกริยาเรียงจากนิทานปริจเฉทจำนวน 700 หน้า

2) ทศนะปริจเฉท ปฏิบัติปริจเฉท และปราศรัยปริจเฉท
ข้อมูลจากปริจเฉทเหล่านี้จะแบ่งเป็นประเภท ประเภทละ 100 หน้า โดย
เก็บหน่วยสร้างกริยาเรียงที่ปรากฏใน 25 หน้าแรกของหนังสือหรือบทความ
ดังกล่าว

ง. นำข้อมูลดังกล่าวมาบันทึกเก็บด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม dBASE III Plus บันทึกรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) รายละเอียดเกี่ยวกับที่มาของข้อมูลหน่วยสร้างกริยาเรียง เช่น ประเภทปริจเจกต์ หน้าที่พบ ครั้งที่พบในหน้านั้น ๆ
- 2) จำนวนคำกริยาที่ปรากฏเรียงกัน
- 3) ประเภทของคำกริยาที่ปรากฏ
- 4) ลักษณะการปรากฏมีประธานร่วมกันหรือไม่
- 5) สามารถแทรกคำปฏิเสธในระหว่างคำกริยาได้หรือไม่
- 6) ความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างคำกริยาในหน่วยสร้างนั้น ๆ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์โครงสร้างกริยาเรียงที่รวบรวมได้ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ก. วิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ในประเด็นที่กำหนดไว้

ดังนี้

- 1) ศึกษาการมีประธานหรือกรรมร่วมกันของกริยาเรียงในหน่วยสร้าง
- 2) วิเคราะห์ข้อจำกัดในแง่การปรากฏร่วมกันระหว่างคำกริยาในหน่วยสร้าง
- 3) ศึกษาพฤติกรรมของหน่วยสร้างกริยาเรียงเมื่อเกิดร่วมกับคำปฏิเสธ และส่วนขยาย

ข. วิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ในประเด็นที่กำหนดไว้

ดังนี้

- 1) วิเคราะห์ประเภททางความหมายของคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียง

2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างกริยา
ในหน่วยสร้างกริยาเรียง โดยวิเคราะห์ลักษณะ และจำนวนของเหตุการณ์ที่
แสดงโดยหน่วยสร้างกริยาเรียง

ค. วิเคราะห์ความเป็นประโยคของหน่วยสร้างกริยาเรียง
โดยอ้างอิงผลการวิเคราะห์ที่ได้ในข้อ ก และ ข

4. สรุปและเสนอผลการวิจัย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ให้ความรู้เพิ่มเรื่องหน่วยสร้างกริยาเรียง
2. ให้ความรู้เรื่องประโยคในภาษาไทย ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์
ในการศึกษาภาษาอื่น ๆ ได้
3. สามารถนำความรู้ไปประยุกต์เป็นฐานความรู้เพื่อใช้ในการ
แจงส่วนประโยค (sentence parsing) ในงานประมวลผลภาษาไทย
(computerized processing of Thai)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย